

Kallahdenharjun luonnonsuojelualueen hoito- ja käyttösuunnitelma v. 2003–2012

Ympäristösuunnittelu Enviro Oy
Tammikuu 2003

Kallahdenharjun luonnonsuojelualueen hoito- ja käyttösuunnitelma v. 2003–2012

Sisällys

1. Johdanto	2
2. Hoito- ja käyttösuunnitelman laatiminen	2
3. Kallahdenharjun luonnonsuojelualueen luonnonolot	3
3.1. Sijainti ja suojelutilanne	3
3.2. Geomorfologia	4
3.3. Kasvillisuus	4
3.4. Linnusto	7
3.5. Luontodirektiivin luontotyytit ja lintudirektiivin lajit	8
4. Virkistyskäyttö, reitit ja kuluneisuus	8
5. Hoidon ja käytön tavoitteet	10
5.1. Suojelu ja hoito	10
5.2. Käyttö	10
6. Toimenpiteet	10
6.1. Hoito	10
6.2. Käytön järjestäminen	11
6.2.1. Reitit	11
6.2.2. Kallahdentie	12
6.2.3. Opastustaulut ja tiedottaminen	12
6.2.4. Uimarantoina käytetyt rannat	13
6.2.5. Piha-alueet ja vanhat rakennelmat	13
6.2.6. Pysäköintijärjestelyt	13
6.3. Aikataulu	14
7. Seuranta	14
8. Toimenpiteiden vaikutukset	15
9. Lähdeviitteet	16

Liitteet:

- Liite 1. Kallahdenharjun luonnonsuojelualueen sijainti.
- Liite 2a. Kallahdenharjun luonnonsuojelualueen rauhoituspäätökset ja -määräykset.
- Liite 2b. Kallahdenharjun luonnonsuojelualueen rauhoituspäätöksen muutos.
- Liite 3. Kallahdenharjun luonnonsuojelualueen kasvillisuuskuviot.
- Liite 4. Kallahdenharjun luonnonsuojelualueen reitit, käytetyimmät polut ja voimakkaasti kuluneet alueet.
- Liite 5. Ehdotus Kallahdenharjun luonnonsuojelualueen hoitotoimiksi ja kulun ohjaamiseksi.

Kansi: Kallahdenharjun itärantaa heinäkuussa 2002. Etualan poukamassa oli venelaitureita 1990-luvun alkupuolelle asti.

1. Johdanto

Kallahdenharjun luonnonsuojelualue sijaitsee Kallahdenniemen tyvellä Helsingin Vuosaaressa. Kallahdenniemi on suosittu ulkoilualue, jonka käyttö on huomattavasti lisääntynyt Vuosaaren uusien asuinalueiden rakentamisen myötä. Kulku Kallahdenniemelle tapahtuu Kallahdenharjun luonnonsuojelualueen läpi johtavaa tietä tai polkuja pitkin.

Kallahdenniemelle laaditaan syksyn 2002 – syksyn 2003 aikana virkistystä, luonnonsuojelua ja asumista käsittelevä asemakaava. Kaavatyön yhteydessä on selvitetty Kallahdenniemen luonnonarvot ja esitetty suositukset niiden huomioon ottamiseksi kaavaa laadittaessa. Kallahdenharjun luonnonsuojelualue sisältyy kaavaan suojelualueena, jonne ei osoiteta rakentamista. Kallahdenniemen maankäytön toteuttaminen ja lähiympäristön rakentaminen lisäävät kulukselle herkän suojelualueen käyttöä.

Kallahdenniemen kaavasunnittelua varten perustettiin keväällä 2002 ohjausryhmä, jossa olivat edustettuina Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto, Helsingin liikuntavirasto, Helsingin rakennusvirasto, Helsingin ympäristökeskus sekä Uudenmaan ympäristökeskus. Ohjausryhmä käsitteli myös Kallahdenharjun hoito- ja käyttösuunnitelmaa.

2. Hoito- ja käyttösuunnitelman laatiminen

Kallahdenharjun luonnonsuojelualueelle on laadittu hoito- ja käyttösuunnitelma vuonna 1988. Alueen asukasmäärän ja maaston kulutuksen lisääntyä suunnitelman päivittäminen tuli ajankohtaiseksi ja se päätettiin tehdä kaavasunnittelun yhteydessä. Tavoitteeksi asetettiin, että hoito- ja käyttösuunnitelma palvelisi entistä paremmin alueen käyttöä ja suojelutavoitteita. Helsingin ympäristökeskus tilasi työn Ympäristösuunnittelu Enviro Oy:ltä.

Kallahdenharjun luonnonsuojelualueella tehtiin hoito- ja käyttösuunnitelmaa varten kasvillisuus- ja linnustoselvitys kesällä 2002 samanaikaisesti ja samoilla menetelmillä kuin se tehtiin koko Kallahdenniemellä (Ympäristösuunnittelu Enviro & Alleco Ky 2003).

Kasvillisuus selvitys tehtiin kuviokartoituksena 25.7. Kartoituksessa rajattiin karttapohjalle (1:4000) maastossa selvästi ympäristöstään erottuvat kasvillisuuskuviot. Kuvioilta kirjattiin muistiin kasvillisuuden yleis- ja erityispiirteet, kenttä- ja pensaskerroksen valtalajit sekä tavatut harvinaiset lajit.

Lisäksi selvitettiin luonnonsuojelulain ja luontodirektiivin mukaisten luontotyyppien ja kasvilajien esiintyminen suojelualueella. Tiedossa olleet harvinaisten kasvilajien kasvupaikat tarkastettiin. Kasvillisuus selvityksen yhteydessä tarkasteltiin myös alueen rantatyyppejä. Kasvillisuus selvityksen teki FM Esa Lammi.

Suojelualueen luonnontilan muutokset, mahdolliset uhkat ja suojelukeinot arvioitiin 5.8. tehdyllä maastokäynnillä, johon osallistuivat Esa Lammi ja FM Markku Nironen. Tuolloin tarkasteltiin mm. polkuverkostoa ja kuluneisuutta.

Kallahdenharjun **pesimälinnusto** selvitettiin viidellä koko alueen kattaneella kartoituslaskennalla, joista ensimmäinen tehtiin 1.5. ja muut tasaisin välein niin, että kolme laskennoista ajoittui toukokuulle ja kaksi kesäkuulle. Viimeisin laskenta tehtiin 15.6.

Laskennat tehtiin auringonnousun aikaan. Koko alue tarkastettiin jokaisen laskennan aikana. Kaikki laskennoissa havaitut linnut merkittiin karttapohjalle. Pesiviksi pareiksi tulkittiin havaitut lintuparit tai samalla paikalla vähintään kahdessa laskennassa havaitut laulavat koiraat. Vesilintuparien tulkinta perustuu havaittuihin koiraisiin, naaraisiin tai pareihin laskentaohjeiden (Koskimies & Väisänen 1988) mukaisesti.

Ensimmäisen pesimälintulaskennan teki Esa Lammi ja muut laskennat LuK Pekka Routasuo Ympäristösuunnittelu Enviro Oy:stä. Routasuo tulkitsi laskentakartat ja kirjoitti selvityksen linnustoa käsittelevät osat.

Luonnonsuojelualueelle tehtiin 28.8. **maastokatselmus**, johon osallistui Kallahdenniemen kaavatyön ohjausryhmä. Maastokatselmuksessa tarkasteltiin kohteen suojelutavoitteita ja pohdittiin keinoja luonnonarvojen ja alueen virkistyskäytön yhteensovittamiseksi.

3. Kallahdenharjun luonnonsuojelualueen luonnonolot

3.1. Sijainti ja suojelutilanne

Kallahdenharju on kapea, Vuosaaren ja Kallahdenniemen välissä sijaitseva harju (liite 1). Luonnonsuojelualueen eteläosa, jossa harjumuodostuma on selvimminkin nähtävissä, on rauhoitettu luonnonsuojelulailla vuonna 1973 (liite 2a; Lääninhallituksen päätös no 157/1973). Alueen rauhoitusta haki silloinen maanomistaja Lohjan Kalkkitehdas Oy. Vuonna 1988 alueelle laadittiin käyttö- ja hoitosuunnitelma (Heikkilä 1988a). Vuonna 1990 suojelualueeseen liitettiin sen pohjoispuolelta harjualueeseen maisemallisesti ja kasvillisuutensa puolesta kuuluva kahden hehtaarin laajuinen alue (liite 2b; Lääninhallituksen päätös 631/1990). Hakemuksen oli jättänyt alueen omistava Helsingin kaupunki, joka perusteli laajennusta siten, että sen tarkoituksena oli turvata alue kulutukselta kanavoimalla alueella kulkeminen osoitetuille reiteille. Luonnonsuojelualueen pinta-alaksi tuli laajennuksen jälkeen neljä hehtaaria. Alueen pituus on 430 metriä ja leveys vaihtelee 90 metristä 130 metriin.

Kallahdenniemi kuuluu kokonaisuudessaan vuonna 1984 vahvistettuun valtakunnalliseen harjijensuojeluohjelmaan ainoana kohteena Helsingissä (Ympäristöministeriö 1984). Kallahden rantaniityn luonnonsuojelualue, Kallahdenharjun luonnonsuojelualue ja niemeä ympäröivät vesialueet – lukuun ottamatta Kallahdenharjun luonnonsuojelualuetta reunustavaa vesialuetta – muodostavat yhdessä Kallahden niitty-, harju- ja vesialueet -nimisen Natura 2000 -alueen (FI010063). Natura-alue jatkuu niemen eteläpuolella hiekkasärkkinä ja hiekkapohjana Kutusärkän saaren eteläpuolelle asti (liite 1).

Natura-alueen pinta-ala on 251 hehtaaria. Alue on suojeltu luontodirektiivin perusteella. Kallahden niitty-, harju- ja vesialueen Natura-tietolomakkeen mukaan alueelta tavataan viittä luontodirektiivin luontotyyppiä, joista yksi on harjumetsät (2 % kokonaisalasta). Tietolomakkeella mainituista kymmenestä lintudirektiivin lajista palokärki on metsälintu, muut ranta- tai vesilintuja. Lomakkeella mainitut viisi kasvilajia ovat kaikki rantaniittyjen kasveja.

3.2. Geomorfologia

Kallahdenharju on osa Hyvinkäältä Suomenlahteen ulottuvaa harjujaksoa. Harju on muodostunut veteen Itämeren Baltian jääjärvi -vaiheessa 12 000 vuotta sitten. Suojelualue muodostaa kapean pohjois-eteläsuuntaisen harjukannaksen mantereen ja Kallahdenniemen väliin. Kannaksen leveys on 90 metriä. Korkeimmat kohdat sijaitsevat yhdeksän metriä merenpinnan yläpuolella. Kallahdenharju on melko jyrkkärinteinen. Jyrkkäpiirteisyys korostuu itärannalla, jota on aiemmin käytetty hiekanottoon: harjun itärannalta ja monin paikoin muualtakin Kallahdenniemeltä on otettu hiekkaa 1900-luvun alkuvuosiin asti (Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto 2002). Kallahdenharjulla tämä näkyy jyrkkänä, eroosiolle herkkänä ”rantatörmänä”.

Koko harjun itäranta on hiekkarantaa. Luonnonsuojelualueen koillispuolella luonnonsuojelualueen rajan vieressä on Ullaksen rantapuisto, jonka hiekkarantaa käytetään uimapaikkana. Harjun läntinen ranta on osin hiekkaa, osin soraa. Harjun ”kainalossa” suojelualueen länsipuolella on Ison Kallahden uimaranta.

Suojelualueen eteläpuolella harju jatkuu selkeästi erottuvana harjumaisena muodostumana noin 700 metrin matkan, mutta alue on väljästi rakennettua omakoti- ja huvila-aluetta Niemen keskiosissa harjujakso esiintyy rantavoimien laakeaksi tasoittamina selänteinä, valleina ja rantatörminä, mutta ei selvinä harjanteina.

3.3. Kasvillisuus

Luonnonsuojelualue on vanhaa harjumännikköä, joka on suurimmaksi osaksi kuivahkoa puolukkatyypin kangasmetsää (liite 3). Alueen pohjoisosa on kuitenkin tuoretta mustikkatyypin kangasmetsää. Itäranta on kasvitonta-niukkakasvista hiekkarantaa. Länsirannalla on kapea rantatasanne, jossa on rantaniittyä sekä hiekkaisia ja soraisia kohtia. Tasannetta reunustaa kapea tervaleppää kasvava rantavyöhyke.

Harjun laella on kapea asvaltoitu maantie, joka johtaa Kallahdenniemelle. Suojelualueen eteläpäässä tiestä erkaneen itään Heposaareen päätyvä hiekkatie.

Liitteen 3 mukaiset kasvillisuuskuviot ovat seuraavat.

1. Suojelualueen pohjoispäässä on asuinkäytössä oleva **puutalo pihapiireineen**.
2. **Pohjoisosa**. Alueen pohjoisosa on tuoretta mustikkatyypin kangasta. Ylispuina on vanhoja, noin 150-vuotiaita mäntyjä ja joitakin nuorempia kuusia.

Pensaskerros koostuu pihlajista ja kuusista. Kenttäkerroksessa vallitsevat mustikkatyypin lajit. Paikoin tavataan pieninä laikkuina myös lehtomaista, käenkaali-mustikkatyypin kangasta, jolle on tunnusomaista käenkaalin runsaus. Kuvion pohjoispäässä sijaitsevan asuinrakennuksen piha-alue on puustoinen. Rakennuksen eteläpuolella on metsittyvä, puoliavonainen alue, josta rakennukset on purettu. Piha-alueen lähellä kasvaa asutuksesta levinneitä kasvilajeja, mm. keltamoa, isotuomipihlajaa, syreeniä ja ruusupensaita. Lisäksi tavataan niitty- ja piennarlajistoa, mm. ahomataraa, paimenmataraa, ahomansikkaa ja tuoksusimaketta.

Alueen läpi kulkee kolme hiekkapintaisia reittiä lounaaseen Ison Kallahden rantaan ja yksi reitti itään Pikku Kallahden rantaan. Reitit ovat vanhoja tienpohjia.

3. **Keski- ja eteläosa** on valoisaa, noin 150-vuotiaasta harjumännikköä. Puuston alla kasvaa joitakin 5–10 metrin korkuisia mäntyjä. Pensaskerrosena on nuorta, 1–3 metrin korkuista männikköä ja pihlajia. Pensaskerros on tihein alueen eteläosassa. Nuoria kuusia kasvaa kuvion koillisrinteellä. Puusto on pääosin hyväkuntoista, mutta itärinteellä on muutama latvavikainen ja keloutunut mänty.

Kenttäkerroksen kasvillisuus on puolukkatyypin kankaille ominaisesti varpuvaltaista. Runsaimmat lajit ovat puolukka, mustikka ja varsinkin länsirinteellä variksenmarja. Sianpuolukkaa ja kanervaa kasvaa myös siellä täällä, mutta ne eivät muodosta laajoja, yhtenäisiä peitteitä. Heinistä tavataan mm. metsälauhaa ja lampaannataa.

Alueelta on aiemmin tavattu kolme huomionarvoista kasvilajia, pohjanvariksenmarja, nuokkukohokki ja kangasajuruoho. Etelä-Suomessa paikoitain tavattavaa pohjanvariksenmarjaa kasvaa suojelualueen eteläosassa muutama pieni kasvusto. Mahdollisesti ihmisen mukana siirtynyt nuokkukohokki on tavattu Kallahdenharjulta 1980-luvulla. Kesällä 1987 lajia ei kuitenkaan löydetty (Heikkilä 1988a). Polunvarressa sijainnut kasvupaikka oli kesällä 2002 kulunut lähes kasvittomaksi hiekkapinnaksi, eikä nuokkukohokkia tavattu. Taantuneisiin harjukasveihin kuuluvan kangasajuruohon todettiin jo vuonna 1987 hävinneen alueelta (Heikkilä 1988a). Lajia ei löydetty myöskään kesällä 2002.

Suojelualueen **etelärajan tuntumassa** maasto muuttuu jälleen mustikkatyypin kankaaksi (2). Ylispuusto on täälläkin järeää männikköä, mutta pensaskerroksessa vallitsee tiheä pihlajavesakko ja kenttäkerroksessa tiheä mustikkavarvusto.

4. Länsirantaa reunustaa osan matkaa kapea, 2–5 metrin levyinen **tervaleppävyöhyke**, johon merivesi ulottuu korkean veden aikaan. Vyöhyke on levein rannan pohjoispäässä ja kapenee etelään. Useimmat tervalepistä ovat noin viiden metrin korkuisia. Pensaskerroksessa kasvaa yksi lehtokuusamapensas ja kenttäkerroksessa mm. nuokkuhelmikkää, koiranvehnää ja mesiangervoa.

Tervaleppävyöhykkeeltä ei ole tavattu harvinaisia kasvilajeja. Suojelualueen ainoa mäkikaurakasvusto löydettiin 1987 kuvion pohjoispäästä. Kasvusto oli elinvoimainen myös kesällä 2002.

Suojelualueen kaakkoispuolella sijaitseva tervaleppälehto työntyy kapeana kiilana suojelualueen puolelle.

5–6. Rannat. Harjun **länsirannalla** on 5–10 metrin levyinen rantatasanne, josta osa on niittyä, osa niukkakasvista hiekka- ja sorapohjaista rantaa. Rannan kuluneisuuteen on vaikuttanut jään ja aallokon lisäksi ihmisten liikkuminen. Niittyalue on levein rannan eteläpäässä. Niityllä vesirajan tuntumassa kasvaa matalakasvuisille merenrantaniityille tyypillisiä lajeja, kuten suolavihvilää, meriratamoa, rannikkia, ketohanhikkia ja rönsyrölliä. Lisäksi järviruokoa kasvaa harvakseltaan. Eteläpäässä on kaksi pientä meriasterikasvustoa. Rantaniityn ylemmässä vyöhykkeessä kasvillisuus on kookkaampaa, mm. meriputkea, ranta-alpia, ruokonataa, punanataa ja siniheinää. Istutuksista levinnyt kurturuus on levittäytynyt ylempään rantavyöhykkeeseen ja muodostanut sinne aukkoisia, enintään muutaman kymmenen metrin pituisia pensaikkoja.

Rannan hiekka- ja sorapintaisissa kohdissa kasvavat mm. merinätkelmä, rantavehna ja suola-arho. Hiekka- ja sorapintojen lajit kärsivät tallaamisesta, ja niiden laajimmat esiintymät kasvavatkin kurturuusupensaiden lomassa, sillä uimarit ja muut rannan käyttäjät ovat vältäneet piikikkaita ruusupensaita.

Aaltojen kuljettamista järviruo'onkorsista, rakkolevästä ja muusta ryönästä kasaantuneita valleja on niukasti, lähinnä rannan pohjoisosassa. Kasaantumiskohtien lajisto poikkeaa muusta rannasta. Niillä kasvaa mm. pietar-yrttiä, ukontatarta, mesiangervoa, rantakukkaa, isomaltsaa, poimuhierakkaa ja pensaikkotatarta.

Koko Kallahdenharjun **itäranta** on hiekkarantaa. Rantavyöhykkeen kasvillisuus on heikosti kehittyntä aallokon ja varsinkin rannalla liikkujien aiheuttaman kulutuksen takia. Harju kohoaa hiekkarannasta jyrkkänä, eroosiolle herkkänä rinteinä, jossa vanhan hiekanoton jäljet ovat selvästi nähtävissä. Rannan pohjoispäässä on vanha, käytön kuluttama pihapiiri. Paikalla sijainneesta saunasta on jäljellä betoniset pylvää. Saunalle johtaneen tien varressa on pieni, lautapintainen varastorakennus.

Rannan eteläosassa on hiekkarannan laajentuma, jonka edustalla oli vuoteen 1992 asti venelaitureita. Rantavyöhykkeen ylemmässä osassa on kulutuksen muuttamaa, mutta ilmeisesti palautumassa olevaa niittykasvillisuutta, mm. kylänurmikkaa, piharatamoa, ahomansikkaa, kissankelloa ja merinätkelmää. Muut osat itärannasta ovat hyvin niukkakasvisia.

Heikkilä (1988a) piti itärannan pohjoispään kasvillisuutta merkittävänä. Sitten Kallahdenharjun tyvelle on rakennettu Ullaksen rantapuisto. Ullaksen rantaa käytetään uimapaikkana, mutta alueella ei ole virallista uimarantaa. Uimapaikka on vähitellen laajentunut suojelualueen puolelle, ja uimapaikan käyttö on kuluttanut rantakasvillisuuden kokonaan pois laa-

jalta alueelta. Rannalla luonnonsuojelualueen puolella kasvaa muutamia tervaleppiä ja yksittäinen, istutettu tyrni, mutta muutoin ranta-alue on kasvitohta hiekkaa.

Itärannalta ei ole tavattu harvinaisia kasvilajeja.

3.4. Linnusto

Koko Kallahdenniemen kattavat pesimä- ja muuttolintulaskentojen tulokset on esitelty Kallahden luontoselvitys ja maankäytön luontovaikutukset -raportissa (Ympäristösuunnittelu Enviro Oy ja Alleco Ky 2003). Seuraavassa esitellään Kallahdenharjun luonnonsuojelualueen linnusto.

Kallahdenharjun luonnonsuojelualueella havaittiin pesimälinnustolaskennoissa 24 lintuparia, jotka edustivat 17 lajia (taulukko 1). Runsaimpia lajeja olivat peippo (4 paria), pajulintu (3 paria), sinitiainen (2 paria) ja uuttukyyhky (2 paria). Sinitiaisen ja uuttukyyhkyn lisäksi talitiainen (1 pari) ja kirjosiieppo (1 pari) pesivät koloissa. Uuttukyyhky pesii pönttöjen lisäksi palokärjen tekemissä koloissa, joita on muutamassa suojelualueen männyssä. Muut kololinnut pesivät käpytikan koloissa ja pienissä pöntöissä. Vanhan metsän linnustoa edustaa puukiipijä, joka tekee pesänsä puunkuoren repeämiin.

Luonnonsuojelualueen pesimälinnut ovat uuttukyyhkyä lukuun ottamatta tavallisia metsälintuja. Uuttukyyhky on vähälukuinen maanviljelysympäristön laji. Parasta pesimäympäristöä sille ovat pellonreunushaavikot ja vanhat puistomaiset metsät, joissa on paljon luonnonkoloja. Kallahdessa laji on mieltynyt mäntymetsiin. Koko Kallahdenniemen alueella pesi kesällä 2002 kaikkiaan yhdeksän uuttukyyhkyparia. Helsingin toinen huomattava uuttukyyhkyn pesimäpaikka on Viikin–Vanhankaupunginlahden alue.

Laskennoissa ja kasvillisuusselvityksen aikana harjalualueelta tavattiin lisäksi mm. nuolihaukka, räyskä ja kyhmyjoutsenpari. Harjua reunustavien lahtien pesimälinnustoon kuuluvat silkkiiikku, sinisorsa, isokoskelo ja rantasipi.

Taulukko 1. Kallahdenharjun luonnonsuojelualueen pesimälinnusto v. 2002.

Laji	Paria	Laji	Paria
Peippo	4	Västaräkki	1
Pajulintu	3	Punakylkirastas	1
Sinitiainen	2	Harmaasieppo	1
Uuttukyyhky	2	Metsäkirvinen	1
Talitiainen	1	Vihervarpunen	1
Räkättirastas	1	Puukiipijä	1
Kirjosiieppo	1	Hippiäinen	1
Viherpeippo	1	Varis	1
Mustarastas	1	Yhteensä	24

3.5. Luontodirektiivin luontotyypit ja lintudirektiivin lajit

Kallahden niitty-, harju- ja vesialueen Natura-tietolomakkeen mukaan alueelta tavataan viittä luontodirektiivin luontotyyppiä, joista merenrantaniitty on priorisoitu eli ensisijaisesti suojeltava luontotyyppi. Lähes koko Kallahdenharjun luonnonsuojelualue kuuluu harjumuodostumien metsäiset luontotyypit -nimiseen luontotyyppiin ("harjumetsät", Natura-koodi 9060). Alue edustaa harjumetsät-luontotyyppiä varsin hyvin, vaikkakin luontotyyppi on kärsinyt kasvillisuuden kulumisesta. Harjumetsät-luontotyyppiin voidaan katsoa kuuluvaksi myös pinnanmuodot, jotka omalta osaltaan vaikuttavat kasvillisuuteen. Geomorfologisesti tarkasteltuna Kallahdenharju on hyvin kehittynyt, edustava harjumuodostuma.

Kallahdenharjun rannoilla tavataan Natura-luontotyypeihin kuuluvia merenrantaniittyjä, Itämeren hiekkarantaa ja rantavallien yksivuotista kasvillisuutta. Kaikki nämä luontotyypit esiintyvät kuitenkin niin pieninä kuvioina ja osin ihmistoimien muokkaamana, että niitä ei voida pitää edustavina.

Lintudirektiivin liitteen I lajeista Kallahdenharjulta ilmoitetaan palokärki. Palokärki ei pesinyt luonnonsuojelualueella kesällä 2002, mutta kuului Kallahdenniemen lajistoon (Ympäristösuunnittelu Enviro Oy & Alleco Ky 2003). Palokärki käyttää luonnonsuojelualuetta ravinnonhankintaan. Männyissä olevat kolot kertovat palokärjen joskus pesineen tai hakanneen yöpymiskoloja luonnonsuojelualueen puihin.

Kallahdenharjun luonnonsuojelualueelta ei tiedetä tavatun luontodirektiivissä mainittuja kasvi- tai eläinlajeja. Alueella ei myöskään ole tavattu uhanalaisia tai silmälläpidettäviä lajeja lukuun ottamatta muuttoaikana satunnaisesti viivähtäneitä lintuja.

4. Virkistyskäyttö, reitit ja kuluneisuus

Kallahdenharjun luonnonsuojelualuetta käytetään paljon Vuosaaren lähivirkistysalueena, mm. lenkkeilyyn, koirien ulkoiluttamiseen ja auringonottoon. Lisäksi harjun läpi kuljetaan Kallahdenniemelle, jossa on asuinrakennuksia, huviloita, yhteisöjen kesänviettopaikkoja, Osuuspankkiopisto ja suosittu uimaranta. Luonnonsuojelualueen pohjoispuolella harjun molemmin puolin on hiekkaranta, jonka uimakäyttö on levinnyt myös suojelualueen puolelle. Länsipuolella on Ison Kallahden uimaranta (liite 4), jossa helteisenä kesänä 2002 kävi kaikkiaan 29 500 uimaria. Luonnonsuojelualueen puolella uimassa käyneiden ihmisten tai muiden ulkoilijoiden määrää ei ole tilastoitu. Pikku Kallahden puolella on Ullaksen rantapuisto, jonka hiekkarantaa käytetään uima- paikkana, mutta jossa ei ole virallista, hoidettua uimarantaa.

Kallahdenharjun laella on Kallahdenniemelle johtava kapea, asvaltoitu maantie, jota pitkin kulkee paljon autoja. Lisäksi harjun läpi pohjoisesta etelään kulkee kaksi ylläpidettyä kävelyreittiä. Polkupyöräilijöitä ja jalankulkijoita varten tien länsipuolelle on tehty vuonna 2001 kapea, hiekkapintainen ulkoilutie (liite 4), joka sulautuu maisemaan puut kiertäen. Maantien ja ulkoilutien välissä on koko matkan matala puuaita, jollainen on myös tien itäpuolella. Aita

estää autoilijoita pysäköimästä tien varteen luonnonsuojelualueelle. Aidassa on rantaan johtavien polkujen ja kahden suojatien kohdalla kulkuaukkoja.

Toinen suojelualueen läpi johtava, kunnossa pidetty reitti alkaa alueen luoteiskulmasta, kulkee uimarantana käytetylle rannalle ja jatkuu rantatasanteen yläpuolella länsirantaa pitkin suojelualueen eteläpäähän asti (liite 4). Eteläpäässä reitti nousee harjulle ja yhtyy Kallahdentien varren ulkoilureittiin. Reitti on kesällä 2002 päällystetty kivituhkalla. Polun rannanpuoleista reunaa on paikoin vahvistettu puisin tuin.

Suojelualueen pohjoisosan läpi pääsee kulkemaan itä-länsisuunnassa vanhoja, rantoihin johtavia tienpohjia pitkin. Ison Kallahden uimarannalle lännestä johtavalta ulkoilureitiltä tulee haara suojelualueen puolelle. Suojelualueella on lisäksi erittäin tiheä polkuverkosto (liite 4). Varsinkin polkujen risteyskohdissa maasto on kulunutta. Kuluneimmilta kohdilta hiekka on paljastunut. Pahimmin kuluneita kohtia ovat uimarannan tienoo, Ullaksen rantapuiston lähialue, auringonottoon ja uimiseen käytetty länsirannan eteläosa, sekä eräät itärannan jyrkät, polkujen tuntumassa sijaitsevat kohdat, joita pitkin on aikanaan kuljettu mm. venelaitureille (liite 4). Vähemmän kuluneista kohdista varvikko on hävinnyt ja sen tilalla on harvaa, lähinnä lampaannadan vallitsemaa kasvillisuutta. Parhaiten ovat säilyneet laen ja ylärinteen varvikkoiset, mäntytaimikon kattamat alueet.

Kallahdenharjun luonnonsuojelualueen kasvipeitteen kuluneisuudesta on tehty yhteenvetokartta vuonna 1987 (Heikkilä 1998a). Sittemmin maaston kuluneisuus on selvästi lisääntynyt. Kivennäismaa on paljastunut monin paikoin länsirannalla sellaisista kohdista, jotka 15 vuotta sitten olivat vain heikosti kuluneita (kasvillisuus kulutuksen muuttamaa). Muutos johtuu länsirannan luvattomasta uimarantakäytöstä: uimarit oikaisevat rannan kävelyreitiltä suoraan rantahietikolle. Rannalla on ajettu myös polkupyörillä. Hiekkainen rantatörmä ei ole kestänyt kulutusta, ja hiekka on monin paikoin paljastanut.

Toinen suuresti muuttunut alue sijaitsee luonnonsuojelualueen koillisrannalla Ullaksen rantapuiston vieressä. Ullaksen rannan uimakäyttö on laajentunut vähitellen suojelualueen puolelle, ja sen vuonna 1987 lähes luonnontilaiseksi tai kulutuksen vähän muutamaksi arvioitu kasvillisuus (Heikkilä 1988a) on kulunut kokonaan pois. Uimarantana käytetty alue ulottuu noin 50 metriä luonnonsuojelualueen puolelle. Suojelualue on rajattu Ullaksen rannassa matalalla aidalla, joka ei ulotu rantaan asti.

Ison Kallahden uimaranta on jatkunut ennen luonnonsuojelualueen laajentamista nykyisen suojelualueen puolelle. Vaikka suojelualue on laajennuksen jälkeen erotettu uimarannasta matalalla aidalla, suojelualueen puoleisen hiekkarannan uimakäyttö on jatkunut. Alue oli jo vuonna 1987 varsin kulunutta. Kulunut alue ei vaikuttanut kesällä 2002 aiempaa laajemmalta.

Suojelualueen kaakkoisrannalla sijaitsevassa poukamassa oli venelaitureita vuoteen 1992 asti. Vuonna 1987 poukaman kivennäismaa oli paljastunut koko rantaviivalta. Kesällä 2002 kasvillisuuden todettiin hieman elpyneen. Sekä ranta-alueen pohjoispäähän että eteläpäähän voimakkaasti kuluneeksi luoki-

telluille alueille oli tullut uutta niittykasvillisuutta. Keskiosa oli edelleen lähes kasvitonta.

Kulumisen kannalta ongelmallista on myös se, että ihmiset eivät välttämättä pysy poluilla. Etenkin portaissa ja jyrkissä rinteissä ihmisen ja koirat kulkevat usein portaiden tai polkujen vieressä, mikä kuluttaa maastoa.

5. Hoidon ja käytön tavoitteet

5.1. Suojelu ja hoito

Kallahdenharjun luonnonsuojelualueen perustamisen tärkein tavoite oli harju-luonnon suojelu. Harjuluontoon kuuluvat sekä harjun pinnanmuodot että harjukasvillisuus.

Kallahdenharjulla tarvitaan hoitotoimia, jotka estävät maaston kulumista ja korjaavat kulumisen aiheuttamia vaurioita. Ainoa välittömästi vaikuttava keino kulumisen ehkäisemiseksi olisi liikkumisen ohjaaminen pelkästään nykyiselle maantielle ja sen vieressä olevalle kevyenliikenteen raitille. Koska alueella ei tavata uhanalaisia lajeja, luontodirektiivin liitteen II tai IV(a) lajeja tai priorisoituja eli ensisijaisesti suojeltavia luontotyyppisiä, alueen sulkeminen kaikelta liikkumiselta ei ole perusteltua.

5.2. Käyttö

Kallahdenharjun luonnonsuojelualue soveltuu läpikulkupaikaksi, harju- ja rantamaisemasta nauttimiseen sekä opetuskohteeksi. Suojelualue on kulutukselle herkkää maastoa. Kulutusta lisäävät jyrkkäpiirteiset rannat, joita eroosio voi kuluttaa luonnostaankin. Herkästi kuluvana alue ei sovellu vapaasti liikuttavaksi lähivirkistysalueeksi.

Alueen käyttöä on ohjattava siten, että maaston kulumisen saadaan pysäytettyä ja virallisten reittien ulkopuolisten polkujen käyttöä vähennettyä. Alueelle on ohjaamattoman käytön takia muodostunut tiheä polkuverkosto. Rantoja käytetään uimarantoina, mikä aiheuttaa ranta-alueiden jyrkkien rinteiden kulumista. Suojelualueen rauhoitusmääräysten mukaan liikkuminen muualla kuin merkityillä poluilla on kiellettyä. Polkuja ei toistaiseksi ole merkitty.

6. Toimenpiteet

6.1. Hoito

Vaurioituneita maastokohtia voidaan korjata kylvämällä niihin paikalta hävinnyttä kasvillisuutta tai istuttamalla muualta tuotuja taimia. Kallahdenharjun luonnonsuojelualueelle kylvettiin syksyllä 1987 kaikkiaan 12 koealalle lampaanadan ja rantavehnän siemeniä sekä puolukan ja sianpuolukan marjoja. Koealat olivat kuluneita kohtia länsirantaa myötäilevän polun varressa. Lisäksi itärannalle tehtiin yhteen kohtaan varpujen siirtoistutus (Heikkilä 1988b). Istutuskokeiden onnistumista ei ole seurattu.

Luonnonsuojelualan kasvillisuusselvityksen yhteydessä heinäkuussa 2002 tarkastettiin ne 11 istutuskohdetta, jotka voitiin paikallistaa. Kohteista kolme oli kokonaan kasvittomia. Kahdessa paikassa varpujen istutus ei ollut onnistunut, vaikka muuta kasvillisuutta oli jäljellä. Muissa kuudessa kohteessa kasvoi edelleen lampaannataa tai rantavehnnää, mutta niukasti. Miltei kaikki kohteet olivat voimakkaasti kuluneet tallaamisen takia. Havainto osoittaa, että kasvillisuutta ei voida palauttaa Kallahdenharjun kuluneille alueille, ellei istutus- tai kylvökohdalla liikkumista saada estettyä.

Kallahdenharjun luonnonsuojelualan hoitaminen tapahtuu ensisijaisesti ohjaamalla ihmisten liikkumista niin, että maaston kulutusta saadaan vähennettyä. Kulumisen vähennyttä selvitetään vaurioalueiden kasvillisuuden palauttamista kylvöin tai istutuksin. Koska kuluneet alueet ovat enimmäkseen melko pieniä, niihin leviää kasvillisuutta luonnostaankin lähiympäristöstä. Leveimpien, käytöstä poistettavien polkujen alkuun voidaan kuitenkin istuttaa lähialueelta saatavia männyntaimia.

Harjun puusto on hyväkuntoista, eikä se ole erityisen vanhaa. Ylispuuston harventaminen tai puuston vähittäinen uusiminen ei ole seuraavan kymmenen vuoden aikana tarpeellista. Suojelualan etelä- ja pohjoispään taimettuneilta alueilta voidaan poistaa valon vähydestä kärsinyttä taimiainesta, jolloin jäljelle jäävän nuoren puuston kasvuedellytykset paranevat.

Kurturuus on levinnyt suojelualan länsirannalle. Suomen luonnossa vieras kurturuus levittäytyy hiekkaisilla rantaniityillä tehokkaasti ja tukahduttaa rannan alkuperäistä kasvillisuutta. Kallahdenharjun rannalla kurturuus ei aiheuta todellista ongelmaa, koska se ei täällä muodosta laajoja kasvustoja, eikä alueella ole harvinaisia kasvilajeja, joiden säilymistä kurturuus uhkaisi. Kurturuuden poistaminen alueelta ei ole suojelutavoitteiden kannalta tarpeellista, toisaalta siitä ei olisi haittaakaan. Kurturuusuesiintymän tilaa on syytä seurata.

6.2. Käytön järjestäminen

6.2.1. Reitit

Alueen käyttö ohjataan virallisille poluille viitoittamalla polut, aitaamalla eniten käytetyt epäviralliset polut ja muistuttamalla siitä, että liikkuminen on luvallista vain merkityillä reiteillä. Merkittyjen reittien pohjana käytetään nykyisinkin eniten käytettyjä reittejä, joista yksi sijaitsee länsirannalla, yksi maantien varressa ja yksi itärannalla. Reiteiltä tienvarteen johdetaan muutamia pistopolkuja nykyisiä polkuja pitkin (liite 5). Kallahdenniemelle johtava läpikulkuliikenne ja pyöräliikenne ohjataan viitoituksin tienvarteen. Pyöräily muualla kuin merkityllä reitillä pyritään estämään.

Reitit päällystetään kivituhkalla tai muulla pintamaata sitovalla aineksella. Kivituhkan etuna on se, että reitti erottuu maastossa selvästi ja ohjaa näin liikkumista. Reitit merkitään hyvin, mieluiten puisilla reittimerkeillä. Luonnonsuojelualan rajoille reittien alkuun sijoitetaan viitat, joista selviää, minne reitti johtaa.

Harjun itäpuolinen rinne on jyrkkä. Rinteeseen ei voida maata tasaamatta tai maa-aineista paikalle siirtämättä tehdä leveää reittiä. Itäpuolinen reitti jätetään polkumaiseksi. Polun alkuun Ullaksen rantapuistoon pystytetään opastustaulu, jossa kerrotaan, että itäisen polun varrella on kulkua hankaloittavia kohtia, mm. portaikko.

Maaston kulumisen vähentämiseksi länsirannan reitin kuluneimpaan kohtaan (liite 5) pystytetään matala aita, joka on samantyyppinen kuin harjun laella maantien varressa. Samanlaista aitaa tai esimerkiksi matalaa köysiaitaa voidaan käyttää myös käytöstä poistettavien polkujen katkaisemiseen. Ainakin kaikkein leveimmät ja käytetyimmän näköiset polut tulisi katkaista aidalla. Niitä voidaan harkinnan mukaan sijoittaa muuallekin kuin liitteeseen 5 merkittyihin kohtiin.

Länsirantaan johtavat portaat poistetaan. Itärannalla sijaitsevat portaat varustetaan kaiteilla, jolloin portaiden vieressä käveleminen vähenee, eikä portaan vierustaa voi laskea polkupyörällä.

Polkuverkostoa ylläpidettäessä on muistettava, että maan pinnan tasaaminen on suojelualueella kiellettyä. Maan pintaa säästäviä rakenteita, mm. pitkos-puita, portaita tai polun reunaan tehtäviä maan liikkumista estäviä tukia, voidaan rakentaa virallisille kulkureiteille tarvittaessa.

6.2.2. Kallahdentie

Kallahdenniemelle johtavan tien molemmin puolin on matala aita, joka estää autoilijoita pysäköimästä luonnonsuojelualueelle tien varteen. Aita on rakenteensa puolesta alueelle sopiva ja osoittautunut toimivaksi. Luonnonsuojelualueen kohdalla on kaksi suojatietä (liite 4), joiden kohdalla aidassa on kulkuaukko. Lisäksi aidassa on kahdessa muussa kohdassa kulkuaukko.

Aidassa olevat aukot johdattavat ihmisiä kulkemaan luonnonsuojelualueen epävirallisille poluille. Muut kuin keskimmäisen suojatien kohdalla olevat aukot tulisi kulun vähentämiseksi sulkea. Eteläisimmän suojatien voisi siirtää hieman etelämmäksi Heposaarentien kohdalle, jossa on aidassa aukko, mutta suojatie puuttuu. Suojatie tulisi tällöin harjun itäpuolta kulkevan polun alun kohdalle.

6.2.3. Opastustaulut ja tiedottaminen

Luonnonsuojelualueen pohjoispäässä Kallahdentien varressa on suojelualueen pääopaste, jossa kerrotaan suojelualueen luonnosta ja alueella liikkumisesta. Eteläpäässä tien varressa on rajaopasteena yksi opastustaulu. Lisäksi rajoilla on muutamia tauluja, joissa muistutetaan luonnonsuojelualueen säännöistä ja rajoituksista.

Koska kulku luonnonsuojelualueen rannoille tapahtuu pääosin uimarantoina käytettyjen alueiden kautta, Ison Kallahden uimarannalle ja Ullaksen uimapaikalle pystytetään uudet opastustaulut, joissa kerrotaan luonnonsuojelualueen käytöstä ja liikkumisesta ja muistutetaan siitä, että luonnonsuojelualueiden käyttö uimarantana on kielletty. Molemmissa tulisi olla kartta, josta sallitut

kulkureitit selviävät. Ullaksen rantapuiston taulussa kerrotaan myös, että rantapuistosta alkavan, harjun itäreunaa myötäilevän polun varrella on kulkua hankaloittavia kohtia, mm. portaikko. Polkupyörät ja lastenvaunut ohjataan maantien varren reitille.

Suojelualan etelärajan opasteeseen tulisi lisätä suojelualan kartta, johon on merkitty viralliset reitit.

Suojelun onnistunut järjestäminen edellyttää lisäksi sitä, että luonnonsuojelualan merkityksestä ja käytöstä tiedotetaan lähialueen kouluille ja päiväkodeille. Tiedotusta on mahdollista tehostaa esimerkiksi uusimalla Kallahdenharjun luonnonsuojelualan esite (Helsingin arvokkaat luontokohteet 2. Kallahdenharjun luonnonsuojelualue.) ja jakamalla sitä päiväkoteihin ja kouluihin. Luonnonsuojelualuetta ja sen hoitotoimia esittelevä kirjoitus paikallislehdessä tavoittaisi suuren osan suojelualan käyttäjistä.

6.2.4. Uimarantoina käytetyt rannat

Luonnonsuojelualueella Ison Kallahden perukassa sijaitsevat metalliset kiipeilytelineet ja puiset pöydät siirretään pois. Alueelle pystytetään opastustaulu, jossa muistutetaan luonnonsuojelualan rajasta, siitä että suojelualueella on luvallista liikkua vain merkittyjä reittejä pitkin sekä siitä, että luonnonsuojelualan käyttö uimarantana on kielletty. Kulku uimarannalle merkitään niin hyvin, että uimarit eivät vahingossa voi harhautua luonnonsuojelualan puolelle.

Ullaksen puiston uimapaikalta pääsee huomaamatta suojelualan puolelle, sillä matala raja-aita ei ulotu rantaan asti. Suojelualan puurakenteista aitaa jatketaan mahdollisimman lähelle rantaa (liite 5). Aidan nykyinen kulkuaukko muutetaan sellaiseksi, että polkupyörällä ajo aukon kautta ei onnistu. Luonnonsuojelualan puolella sijaitseva uimalaituri siirretään pois. Suojelualan rajan tuntumaan uimarannan puolelle pystytetään suojelualueesta, sen rauhoitusperiaatteista ja alueella liikkumisesta kertova opastustaulu.

6.2.5. Piha-alueet ja vanhat rakennelmat

Luonnonsuojelualan pohjoispäässä sijaitseva vanha asuinrakennus jätetään asumiskäyttöön. Tällöin rakennuksen käyttö ei rasita luonnonsuojelualuetta. Rakennuksen eteläpuolella sijaitsevan entisen saunarakennuksen (liite 5) tukitolat poistetaan ja alue siistitään.

6.2.6. Pysäköintijärjestelyt

Luonnonsuojelualuetta, uimarantaa ja Ullaksen puistoa varten on Kallahden tien varteen luonnonsuojelualan pohjoispuolelle rakennettu pysäköintialue. Uusia pysäköintipaikkoja ei luonnonsuojelualan käytön takia tarvitse perustaa.

Kallahdenharjun kaakkoisrannalle pääsee autolla rannan entisille venelaitureille johtanutta hiekkatietä pitkin (liite 4). Tien varressa on ollut ajokielto-

merkki, joka on ilkevaltaisesti hävitetty. Tie on katkaistu puomilla syksyllä 2002. Puomi tulee säilyttää nykyisellä paikallaan.

6.3. Aikataulu

Hoito- ja käyttösuunnitelman toteuttaminen aloitetaan suojelutavoitteiden turvaamiseksi kulkua ohjaavien rakenteiden tekemisellä. Toteuttamisen kiireellisyysjärjestys on seuraava.

1. Polkujen merkintä ja opasteiden pystytys. Aidan rakentaminen Ullaksen puiston reunaan. Rakenteiden poistaminen Ison Kallahden rannasta. Luonnonsuojelualueen suojelusta ja käytöstä tiedottaminen kouluille ja päiväkodeille sekä Vuosaaren lähialueen asukkaille.
2. Aitojen pystyttäminen kuluneille paikoille, kaiteiden rakentaminen ja portaikkojen parantaminen. Vanhan saunan perustuksen purkaminen.
3. Kasvillisuuden palauttamismahdollisuuksien ja tarpeen arviointi viiden vuoden kuluttua 1. vaiheen toteuttamisesta.
4. Hoito- ja käyttösuunnitelman tarkistaminen kymmenen vuoden kuluttua 1. vaiheen toteuttamisesta. Tällöin arvioidaan myös puuston hoitotarve.

Ensimmäisen ja toisen vaiheen toimenpiteet lienee tarkoituksenmukaisinta toteuttaa lomittain. Näin voidaan menetellä, jos ensimmäisen vaiheen työt eivät viivästy.

7. Seuranta

Alueen seurannassa on keskeistä selvittää maaston kulumisen muutoksia ja uimarantojen käytöstä suojelualueelle aiheutuvaa rasitetta. Kulumista ja kasvillisuuden tilaa seurataan 2–3 vuoden välein esim. Helsingin ympäristökeskuksen työnä. Seurannan avulla arvioidaan hoitotoimien ja käyttöä palvelevien toimenpiteiden onnistumista. Kasvillisuuden palauttamismahdollisuuksia istutuksin tai kylvöin arvioidaan seurantatulosten pohjalta. Istutuksia ja kylvöjä kannattaa kokeilla, jos seurannan tulokset ovat rohkaisevia.

Seurattavia asioita ovat:

- kasvillisuuden palautuminen käytöstä poistetuille poluille
- kuluneimpien maastokohtien muuttuminen
- kurturuuden mahdollinen leviäminen, sekä
- kulun ohjautuminen merkityille poluille.

Kallahdenharjun kasvillisuuden kulumisen seurantaan käyttökelpoisia menetelmiä ei tietyvästi ole kehitetty. Seurantaan soveltunevat parhaiten kartoitus ja kasvivuutujen inventointi.

8. Toimenpiteiden vaikutukset

Hoito- ja käyttösuunnitelman ensisijaisena tavoitteena on palauttaa luonnonsuojelualan alkuperäinen merkitys. Luonnonsuojelualueella liikkuminen ohjataan merkityille reiteille käyttämällä uusia kulkua ohjaavia rakenteita, kunnostamalla vanhoja rakenteita sekä tehostamalla opastusta ja tiedottamista. Uusia toimintoja ei esitetä luonnonsuojelualueelle. Suunnitelmassa ei myöskään ehdoteta puuston käsittelyä tai muita alueen luonnonoloja muuttavia toimenpiteitä.

Toimenpiteiden onnistumiseen vaikuttavat alueella ulkoilevien ihmisten määrä ja se, miten hyvin ihmiset noudattavat liikkumisrajoituksia. Kallahdenharjun ulkoilukäytön määrä todennäköisesti kasvaa, koska Vuosaaren asukasluvun on suunniteltu kasvavan vuoteen 2010 mennessä nykyisestä noin 27 500 noin 40 000 asukkaaseen. Ulkoilukäytön jatkuminen Kallahdenharjun luonnonsuojelualueella ja alueella liikkuvien ihmisten määrän kasvaminen kuluttavat harjun ja rantojen kasvillisuutta tulevaisuudessakin.

Vaikutukset Kallahdenharjun luonnonsuojelualueeseen

Ehdotetut hoitotoimet ja käytön ohjaamisen onnistuminen vähentävät luonnonsuojelualan kulumista, vaikka alueella liikkuvien ihmisten määrä kasvaisi. Vapaan liikkumisen merkittävä väheneminen mahdollistaa kuluneiden alueiden kasvillisuuden elpymisen. Kasvillisuuden laajamittainen palautuminen pahiten kuluneille alueille on ulkoilijoiden määrän kasvun takia epätodennäköistä; palautuvat alueet jäänevät pieniksi.

Vaikutukset Kallahden niitty-, harju- ja vesialueiden Natura 2000 -alueeseen

Kallahdenharjun luonnonsuojelualue on osa Kallahden niitty-, harju- ja vesialueiden Natura 2000 -aluetta. Natura 2000 -alueella tavataan viittä luontodirektiivin luontotyyppiä, joista Kallahdenharjun luonnonsuojelualueella on harjumetsät-luontotyyppiä. Ehdotetut hoitotoimet ja käytön ohjaamisen onnistuminen todennäköisesti pysäyttävät harjumetsät-luontotyyppin heikentymisen. Parhaassa tapauksessa toimenpiteet parantavat kulutukselle herkän luontotyyppin tilaa.

Lintudirektiivin liitteen I lajeista palokärkeä tavataan luonnonsuojelualueella. Hoito- ja käyttösuunnitelmassa ei ehdoteta puustoon kohdistuvia toimenpiteitä, eikä suunnitelma siten vaikuta palokärjen elinoloihin.

Muiden hankkeiden ja suunnitelmien vaikutukset

Kallahdenharjun lähelle rakennettavan Aurinkolahden uuden uimarannan valmistuminen vähentänee Kallahden kainalon ja Ullaksen rannan uimakäyttöä. Uimareiden määrän vähentyessä Kallahdenharjun ranta-alueiden kulutus vähenee. Myös Kallahdenniemen asemakaavassa tehtävät ratkaisut vaikuttavat luonnonsuojelualueeseen, sillä Kallahdenniemelle kuljetaan luonnonsuojelualan läpi. Kaava ei tuo niemelle uutta asutusta. Kaavassa vaikutukset luonnonsuojelualueeseen on pyritty minimoimaan pitämällä Kallvikintie kapeana

(nykyisen levyisenä) ja edistämällä virkistys- ja ulkoilukäyttöä suojelualueen ulkopuolella. Jos kulunohjaaminen luonnonsuojelualueella onnistuu, Kallahdenniemen kaavan toteutuminen ei vaikuta suojelualueen tilaan.

Kallahdenharjun luonnonsuojelualueen hoito- ja käyttösuunnitelman lisäksi Kallahden niitty-, harju- ja vesialueiden Natura 2000 -alueeseen kohdistuu mm. seuraavia suunnitelmia: Kallahden rantaniityn luonnonsuojelualueen hoito- ja käyttösuunnitelma, Kallahdenniemen asemakaavoitus, Vuosaaren rakentamisen toteutuminen ja Aurinkolahden uimarannan rakentaminen.

Muiden hankkeiden ja suunnitelmien yhteisvaikutuksia Kallahden niitty-, harju- ja vesialueiden Natura 2000 -alueeseen arvioidaan Kallahdenniemen asemakaava-alueen luontovaikutusten arvioinnin yhteydessä (Ympäristösuunnittelu Enviro & Alleco Ky 2003).

Epävarmuustekijät

Ehdotettujen hoitotoimenpiteiden riittävyttä ja vaikutuksia on hyvin vaikea ennakoida ja arvioida, sillä Kallahdenharjun luonnonsuojelualueella ulkoilevien ihmisten määrää ei tiedetä, eikä ulkoilun lisääntymistä mm. Vuosaaren maankäytön tehostumisen seurauksena tiedetä. Lähiseudun asukasluvun kasvun lisäksi Kallahdenharjun ulkoilukäytön määrään vaikuttavat Vuosaaren lähivirkistysalueiden pinta-alan mahdolliset muutokset sekä virkistysalueiden kehittäminen. Myös vanhojen ulkoilutottumusten, kuten luonnonsuojelualueella vapaaksi mielletyn liikkumisen muuttuminen on hidasta.

Pitkällä aikavälillä alueen käyttöä voitaneen opastuksella, ohjauksella ja tiedottamisella muuttaa siten, että kasvillisuuden kulumisen ja eroosio eivät enää voimistu ja kasvillisuuden hidas palautuminen on mahdollista. Siihen, miten hyvin tavoitteeseen päästään, vaikuttaa mm. opastukseen ja tiedottamisen riittävyys ja onnistuminen.

9. Lähdeviitteet

Heikkilä, E. 1988a. *Kallahden luonnonsuojelualueen käyttö- ja hoitosuunnitelma*. Julkaisematon suunnitelma. Helsingin kaupunginkanslian ympäristönsuojelutoimisto, Kiinteistöviraston metsä- ja maatalousosasto, 12.4.1988.

Heikkilä, E. 1988b. *Kylvökset. Kallahden luonnonsuojelualue*. Moniste 19.6.1988.

Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto 2002. *Kallahdenniemen kulttuurihistoria- ja maisemaselvitys sekä virkistysaluesuunnitelma*. Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston kaavoitusosaston selvityksiä 2002:1.

Koskimies, P. & Väisänen, R. A. 1988: *Linnuston seurannan havainnointiohjeet*. 2. painos. Eläinmuseo, Helsinki.

Uudenmaan ympäristökeskus 2000. *Kallahden niitty-, harju- ja vesialueiden Natura-tietolomake ja kartta*.

Ympäristösuunnittelu Enviro & Alleco Ky 2003. *Kallahdenniemen luontoselvitys ja maankäytön luontovaikutukset*. Käsikirjoitus, Helsingin kaupunkisuunnitteluvirasto.

Ympäristöministeriö 1984. *Valtakunnallinen harjunsuojeluohjelma*. Ympäristön- ja luonnonsuojeluosaston julkaisu D:6. Ympäristöministeriö, Helsinki.